

Slovensko gledišče

Slovensko gledišče. A. Drama. Prav na koncu sezone, t. j. dne 27. in 28. marca, je gostovala v našem gledišču še enkrat gospa Irma Polakova iz Zagreba. Vprizorila se je ta dva večera kot novost »Vroč a kri«, velika burka s petjem in plesom v 7 slikah, spisala L. Krenn in K. Lindau, godbo zložil H. Schenk — po ne baš vzornih vzorcih sestavljen dramatiški stvor, katerega edini namen je cenena zabava. No, ta svoj namen doseže igra popolnoma, ako je glavna vloga tako dobro oddana, kakor je bila to pot pri nas. Gospa Polakova ima baš za take vloge izreden talent, a kar ji štejemo v posebno zaslugo, je to, da se drži tudi v najkočljivejših momentih vselej prave meje.

S tem je bila letošnja sezona pravzaprav končana. A na korist dram-skemu osebju so bile še tri predstave, in sicer se je dne 3. aprila in popoldne dne 5. aprila predstavljala noviteta »Satanova hči«, vesela igra v 5 dejanjih, napisal Rudolf Kneisl, 5. aprila zvečer pa svetovno znana Scribejeva »Adrienne Lecouvreur«. Satanova hči je zanimivo zapletena, po starejših vzorcih zgrajena zabavna igrice z romantiškim, nekoliko nejasnim in zabrisanim ozadjem. Semtertja je motivacija slabo podprta. Nekateri značaji so dobro risani, drugi spet so skrajno neverjetni. V igri se nahaja dokaj srečnih domislevkov in mnogo dobrega humorja, zato se sme igrice vedno nadejati hvaležnega občinstva.

Govoriti o »Adrienne Lecouvreur«, bi bilo odveč. Tvorniško delo, res, toda izborne kvalitete! Če pomislimo, da je bila igra pisana že leta 1849., in vpoštevamo učinek, ki ga ima igra še vedno na nas, moramo priznati, da nikakor ni delo vsakdanjega talenta.

Pri vseh teh treh predstavah se je odlikovalo naše dramsko osebje. Žal, da gledišče ni enkrat ni bilo tako obiskano, kakor je bilo želeti in kakor bi bili zaslužili naši pridni igralci.

B. Opera. Operne predstave so se zaključile s Parmovo opereto »Amazonke«, ki se je pela še 26. in 31. marca.

Strokovnjaško oceno o njej priobčujemo neposredno za tem poročilom.

Dr. Fr. Zbašnik.

»Amazonke«, opereta v treh dejanjih, spisal A. D. Borum, uglasbil Viktor Parma. — Dejanje te operete ima zgodovinsko podlago. Vršil se l. 1787. za časa ruske carice Katarine v južni Besarabiji v Kajduku, v vasi, kjer je bil tisti čas sestanek s cesarjem Jožefom II., potem ko se je bila carica postarila teh krajev v boju s Turki. Knez Potemkin je opisal carici dobljene kraje tako slikovito, da se je odločila za sestanek v Hajduku. Po vojski pa so bile te vasi zelo opustošene, moral je torej Potemkin v vsej naglici spraviti ceste in drugo v boljši stan, da bi njegova poročila ne bila nasprotna resnici. Poslal je vse polno delavcev z inženirji tja, da so popravili cesto in ob njej ležeče vasi. V bližino glavne ceste je pa postavil vasi, kulise (znane »Potemkinove vasi«) iz pobarvanih desk, in tujec je mislil, da vidi krasne vasi pred seboj. Za slavnostni sprejem so v različnih vaseh rabili skoro ene in iste osebe, le drugače opravljene; ta je bil določen za župana, drugi za popa i. t. d., najsi je to v resnici bil ali ne. Najbolj zanimiva pa je bila garda Amazonk, stotnija

ženskih vojakov z moškim marketendarjem (žid Moško), katero je za ta slavnostni sprejem ustanovila sovražnica moških, emancipiranka, mlada vdova Helena Zurandov. Sovraštvo do moških je bila deviza teh Amazonk; a došli inženirji in drugi delavci in vojaki so si znali kmalu izvojevati tudi ta trda ženska srca za Heleninim hrbtom — in tudi ona sama se je nazadnje vdala in vzela Feodora Židanskega, državnega svetnika, ki igra poleg Helene glavno vlogo v tej opereti. Važno in najbolj komično vlogo ima pa židovski gostilničar Moško. Pri uprizoritvi je cenzura prepovedala rabo historičnih imen; nazivati se je smelo le »vladarica« in »inostranski vladar«.

Pod psevdonimom Borumom se skriva libretist A. D., Poljak, ki je posebno znan kot pisatelj za vedo vojaških stvari in odlikovan s svetinjo za znanost in umetnost. Libreto je pisan v nemškem jeziku. Razvoj dramatičnega dejanja v igri je preprozen, zato je premalo zanimiv, dasi še precej živahen. Živahnosti največ pripomaga prav lepa vloga tipičnega žida Moška, ki nas najbolj zabava in v smeh spravlja; radi gledamo tudi »Amazonke«, osobito, kadar korektno vojaški nastopajo in eksercirajo, in tudi dovtipi posameznih našemljenih popov, županov i. t. d. pri slavnostnem sprejemu niso slabi. Najboljše je v vsakem oziru prvo dejanje v gostilni žida Moška. Priznati je pa treba libretistu posebno spretnost, osobito, v kolikor se tiče besedila za pevske točke; ritmično se kar od sebe zlivajo v valček, polko koračnico. Interpunkcija komponistu ne dela težav, ker prav dobro odgovarja glasbenim odstavkom in perijodam i. t. d.

»Amazonke« so četrto večje glasbeno delo domačega skladatelja gosp. Vikt. Parme, sedaj okr. glavarja Črnomlju. Z »Amazonkami« nam je ustvaril g. Parma prvo večjo opereto, ki je glasbeno vsekakor boljša od mnogo drugih, že udomačenih nemških operet, in je sposobna, pridobiti si priznanja tudi po drugih večjih odrih. S strogo glasbenega stališča seveda operete ne kaže ocenjati, kajti razen nekaj zborov, molitve »Angelus, angelus!«, pesmi delavcev, slavošpeva, dueta o »poljubu«, tria in kvinteta v prvem dejanju so druge pevske vloge koračnice, valčki, polke, kupleti. Pevske vloge so jako ljubke, melodijozne, izvirne, ne presenečajo pa, ker nam je dunajski žaner prinesel že marsikaj podobnega. Ne pogrešamo sicer tudi nekaj slovanskih zvokov v glasbi, a vobče prevladuje tuj duh. Pesem delavcev je še celo deloma prikrojena po naši domači pesmi »Preljubo veselje, oj kje si doma«. Najbolj ugaja dvospev o »poljubu«, ki je tudi umetniške vrednosti, zbor »Angelus« (žal, da ni v pristnem ruskem duhu uglasben), koračnica Amazonk in zbor delavcev.

Orkestralno je opereta prav dobra in se odlikuje na nekaterih mestih po prav efektni uporabi posameznih godal, osobito flavt, klarinetov, oboe, fagota. Jako spretno je spremljevanje slavošpeva s samimi trobili (Blechharmonie). Lepo, duhovito spremlja orkester zbor »Angelus«, kjer imajo flavte prijeten part. Orkestralno je seveda overtura najboljši del in gotovo si pridobi na koncertnih sporedih med domačimi skladbami odlično mesto. Nekoliko je pač predolga, tembolj ker je ritmično preenolična in v daljšem drugem delu vsa v hitrem tempu; to jo dela tehnično težko izvedljivo, osobito za goslarje, ki jih mora docela utruditi. Sploh je prvo dejanje dramatično in glasbeno najboljše, dasi s pevskimi točkami preobloženo. Melodramatično spremljevanje orkestra bi se na posameznih mestih lahko opustilo, osobito med govorom vladarice, kajti med govor poseza tako, da misli nevesčak, da se orkester na tistem tačas kaj vadi; na enem mestu je pa jako izrazovito in lepo. Posamezne točke so res jako

prijetno orkestrirane, vobče pa manjka v orkestraciji blagodejne razlike med poedinimi točkami, ker je preveč živahnosti v orkestru in ker je uporaba drugih godal poleg goslarjev preobilna; opereti to seveda ne škodi, to velja bolj s splošnega glasbenega stališča. Vsekakor pa sme g. Parma biti ponosen na uspeh »Amazonk« in želeči je, da se opereta ne samo pri nas udomači, ampak da najde mesta tudi na drugih odrih. Opereta se je vprizorila dokaj dobro.

L. Pahor.

Gospodična Vela Nigrinova, sedanja igralka na kraljevem gledališču v Belgradu in bivša članica slovenskega igralnega osebja, je gostovala nedavno v »Narodnem divadlu« v Pragi. Nastopila je v vlogah »Dame s kamelijami«, »Monne Vanne« in »Madame Sans-gene« z izrednim uspehom. —š—

Med revijami

»Delo.« List za nauku, književnost i društveni život. Godina osma. Dva-deset šesta knjiga. Januar. Vlasnik i urednik dr. Drag. M. Pavlović. Beograd. Dositiye Obradović štamparija Ace M. Stanojevića (Mačedonska ul. br. 40.) 1903. v. 8°. 168 str. (v cirilici).

Srbi imajo nekaj veljavnih smoter, ki prinašajo v dosti razsežnih mesečnih ali polmesečnih zvezkih ne samo leposlovnega gradiva, nego posebne članke politične, ekonomske, socialne vsebine. Med te je prištevati tudi revijo »Delo«, ki je pred nekaj leti prestala izhajati zaradi političnih homatij v Srbiji, a sedaj zopet izdaje smotro spretni urednik dr. Pavlović. Obsega prva knjiga dosti različno in mnogovrstno vsebino. O pesmih in povestih »Junačko srce« Janka M. Veselinovića in »Pevci« Borislava Stankovića ni da bi mogli kaj laskavega izreči. Beletristovski prilogi sta tudi prevoda po francoskem »U Saint Cyru« Henri Lavedana od M. M. Petrovića in znamenitega Sienkiewiczevega romana »Porodica Poljaneckih«, katerega prevaja iz poljščine Č. Petrović. Poleg teh leposlovnih prilog je prevedel St. Miličević knjigo češkega žurnalista Josifa Holečka, ki je slavil pred kratkim svojo petdesetletnico, »Bosna in Hercegovina za vreme okupacije«, v kateri neusmiljeno biča avstrijsko birokratstvo in kato-liško propagando. Mnogo stvari je resničnih, mnogo graj pa tudi pretiranih in provzročenih po skrajnem stališču, katero zavzema pisatelj v južnoslovanskem vprašanju. M. Gjorgjević iznaša v svoji razpravi »Pred rešenjem mačedonskoga pitanja« želje in aspiracije Srbov. Iz ruskega je prevedel M. K. Dragutinović »Rezultate ruske naučne mačedonske ekspedicije 1900 god.« Obilni so rezultati arheološki v Solunu in njegovi okolici, v Skoplju, Peči, Dečanih, Prištini, Ohridu, ter objavljeni s slikami v »Vizantinskem vremeniku«. Slednjič je med sestavki še »Pismo Vuka St. Karadžića sovjetu«. V »Hroniki« so spisi o 5. internacio-nalnem kongresu za primenjeno kemijo v Berlinu 1903. l., »Noviji Teslini ogledi«, ki je na poti, da postane »gromovnik Ilija« na zemlji. »Pozorište«. »Kritika in bibliografija« ter »Beleške« ponujajo silo književnih ocen in manjših vesti. — Slično vsebino ima tudi drugi zvezek, ki je ravnokar izšel.

R. Perušek.

»Kolo«, književni in naučni list belgradski, je v švojem petem letošnjem broju prineslo Aškerčevo pesem »Kraljevič Marko«, ki je izšla v 4. št. »Slovana«, in sicer le v slovenskem izvirniku, ker je »zbog motiva, a i težnje